

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ДИСКУРСНІ АСПЕКТИ НЕПОРОЗУМІННЯ ЯК ТИПУ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Литюга Ю. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Кобякова І. К.

Різновидам непорозуміння властиві спільні ознаки: мимовільність, непрогнозованість, ефект ошуканого очікування та відчуття когнітивного дисонансу. Відмінність між неправильним і неповним непорозумінням експлікована дискурсними маркерами, які визначаються алгоритмом перебігу діалогу і неадекватним проектуванням комунікативного повідомлення інтерпретатором.

Непорозуміння – є комунікативно-когнітивним явищем, яке виникає під час рецепції мовленнєвого повідомлення у процесі діалогічної взаємодії двох та більше співрозмовників і притаманне зазвичай слухачеві. Аналіз англomовних діалогічних єдностей, що маніфестують непорозуміння, доводить його існування у двох площинах – комунікативній і когнітивній.

Як комунікативна категорія непорозуміння декларує себе через інтерактивно-фазову дискурсну організацію, комунікативний фон та дискурсні маркери-ознаки. Дослідження доводить, що непорозуміння не є ознакою комунікативного провалу, а вимагає додаткових комунікативних зусиль від обох співрозмовників для реалізації поставленої мети – розуміння дискурсу, що ретранслюється продуцентом – розкриття змісту висловлення інтерпретатором з осмисленням усієї інформації, яка закладена у це повідомлення [1, 32].

З когнітивної точки зору, непорозуміння пов'язане з поняттям інтерпретація – видом когнітивної діяльності, скерованим на розкриття змісту повідомлення адресанта. Цей вид мовленнєво-розумової діяльності охоплює ментальні операції, які складають акт розуміння. Інтерпретація, а відтак і непорозуміння є двобічними когнітивними категоріями, які втілюють процес і результат мовленнєво-розумового механізму опрацювання дискурсу.

Непорозуміння є проміжним елементом у трихотомії розуміння-непорозуміння-нерозуміння. Рівень розуміння залежить від ступеня відповідності концепту дискурсу в ментальній реальності продуцента та концепту, який, як результат інтерпретації, фіксується в ментальній площині реципієнта.

Значуща роль інтерпретатора полягає у виведенні імпліцитної інформації, що становить суттєвий бік дискурсного значення. Неefективне здійснення інтерпретаційних операцій реципієнтом провокує неповну ментальну репрезентацію комунікативного повідомлення з неправильною репрезентацією дискурсу з помилковим відтворенням його конститутивних елементів, що пояснює когнітивну суть непорозуміння.

При непорозумінні відбувається на якийсь момент розрив духовно-мовного зв'язку між мовцем і слухачем, наприклад, коли сказане в переносному сенсі сприймається буквально або навпаки:

- You missed school yesterday.

- No, not at all. I had a good time [2, 160].

Непорозуміння – це форма розуміння, яка частково або повністю відрізняється від того, що мовець має намір повідомити. По суті, це – конкретний тип розуміння, при якому реципієнт приписує висловлюванню внутрішню репрезентацію, відмінну на одному або декількох рівнях від репрезентації, яку їй слід приписати за наміром мовця. Як форма інтерпретації, непорозуміння стосується іншого боку значення або іншого боку висловлювання і є когнітивним явищем, що належить адресату. Непорозуміння корегується в процесі подальшої діалогічної взаємодії. Ми можемо бути певні, що досягнемо розуміння в спілкуванні, навіть якщо висловлювання неправильно зрозуміли [3, 769]. Непорозуміння не є соціально інтерактивне, а індивідуальне когнітивне явище, воно також є частиною процесу спілкування і тому вважається комунікативним явищем. Непорозумінню як типу інтерпретації властивий хибний хід думок, що призводить до побудови неадекватної внутрішньої моделі комунікативного повідомлення. Лексико-синтаксичні

засоби, семантично-прагматична наповненість та функціональність англомовних коригуючих реплік є значною. Це розкриває перспективи подальших досліджень.

1. Маковська Н. М. Дискурсні маркери неповного розуміння в англомовній інтеракції / Маковська Н. М. // Іноземномовна комунікація: здобутки і перспективи: Міжнародна наукова конференція, присв. 40-річчю Тернопільського державного економічного університету, 25–26 травня 2006 р. : тези доповідей. – Тернопіль, 2006. – С. 32–34.
2. Маковська Н. М. Непорозуміння як проблема когнітивної лінгвістики (на матеріалі англійської мови) / Маковська Н. М. // Науковий вісник ВДУ. – 2002. – Вип. 5. – С. 159–165.
3. Weigand E. Misunderstanding: the standart case // *Journal of Pragmatics* 31, 1999. – P. 763 – 785.

Перекладацькі інновації : матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15-16 березня 2013 р. / Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 71-73.